

V zahraničí je architekt vážená osoba, u nás nikoli. Bude trvat desítky let to změnit

Herzog & de Meuron navrhuje v Paříži kousek od Eiffelovky 300 metrů vysokou pyramidu s byty, která změní panorama města. Nakonec radní návrh schválili o jeden hlas a bude se stavět, i když dav pořádal demonstrace. „*Jde o odvahu politické reprezentace rozhodnout při vědomí, že autor už se ve světě projevil, má renomé,*“ říká člen Sdružení pro architekturu a rozvoj architekt **Zdeněk Fránek**, který se proslavil doma i za hranicemi.

Kde je podle vás místo veřejnosti v plánování nových staveb?

Já mám myslím poměrně radikální názor: rozhodovat by měli odborníci. Já jsem architekt města Boskovic s poradním hlasem a když dostanu pravomoc, využívám ji k tomu, aby se něco prosadilo. Vždy pobouřím lid, když chodím na shromáždění a veřejná projednání staveb a říkám, že není tím, kdo by měl rozhodovat. Existují nástroje jako územní plán, kde má veřejnost prosazovat své zájmy, ale když se dá hlas lidem s NIMBY (Not In My Back Yard – ne na mém dvorku) postojem, nikdy se nic nepodaří. Jsem přesvědčený, že je třeba dav převychovat.

Pracujete i v zahraničí. Jaké je postavení veřejnosti tam?

Ve Švýcarsku byla před 40 lety situace jako u nás a tam si ti nejlepší architekti vytkli za cíl postoj veřejnosti změnit. Pracovali na tom dlouho, až se dostali v žebříčku nejrespektovanějších profesí na čtvrté místo. U nás není architekt ani v první stovce, není vážená osoba. To je odvrácená tvář demokracie. Já jsem pracoval v Číně a systém jejich plánování, jak jsem ho poznal, mi přišel dobrý. Oni mají celé nové čtvrti s určeným programem, ten se plní, ale pozemky se jen pronajímají na 70. let. A pak se smlouvy buď prodlouží, nebo se stavby zboří a rozšíří se na jejich místo centrum. To už tak dobré není, ale funguje to a všichni vědí, na čem jsou. Takže muzeum a galerie, které jsem v Číně navrhl, už budou stát jen 65 let.

K čemu by se ale veřejnost měla vyjadřovat?

Když se chystá územní plán, každý má ze zákona právo se vyjadřovat. Je třeba ale rozlišovat reálný zájem o věc a odpor ke všemu, co má vyrůst v blízkosti, tedy NIMBY efekt.

Ke konceptu Metropolitního plánu se sejdou patrně desítky tisíc připomínek a ty se budou vyhodnocovat řadu let. Asi ani to mi nepřipadá jako cesta...

Územní plán má řešit nadregionální, nadlokální věci jako jsou komunikace, funkční plochy, ne detaily, možná má obsahovat i regulace. Územní plán ale není o tom, aby řekl, jak má vypadat stavba, která bude na konkrétním místě. Autoři staveb by na tom měli hledat shodu s úřady.

Má plán určovat výšky budov?

Pravidla by měla být přesná. IPR je velmi dobře nastartovaný, řeší lokalitu od lokality. Urbanistické a územní studie by měly určit detailněji, jak bude která část města vypadat. Já mám spíše problém s kvalitou současných staveb. Všichni moji přátelé architekti ze zahraničí říkají totéž – stavíte architektonicky bezcenné stavby. Snad jedno procento staveb se vymyká tomuto hodnocení. Připouští se stavby banální, bez hodnoty...

Protože nic jiného přes úřady neprojde. Máme kvalitní architekty...

Je to možné... Kvalitní architekty máme a já si myslím, že by mohli být mnohem odvážnější. Úřady nevidím jako takový problém, spíše strach a odpor veřejnosti.

Všechny výjimečné domy v minulosti budily odpor, třeba Obecní dům nebo Tančící dům...

Proto říkám, že osvícený diktátor by nebyl někdy od věci. Politici nedůvěřují architektům, jsou jim na obtíž. Ani špičky tomu nerozumí. Primátorka Krnáčová je kunsthistorik a je schopná to pochopit, ale zase jde „od válu“. Bývalý starosta Brýdl dokázal Litomyšl dostat tam, kde je.

Nepomohla by českým městům funkce městského architekta?

Určitě. V Boskovicích to snad pomůže, ale městský architekt musí mít respekt politiků. Ten má například Jaroslav Hulín v Třebíči, který pracoval u Renzo Piana nebo David Mateáško v Kolíně. Věřím, že když politik architekta respektuje, výsledky mohou být dobré.

Nemáte pocit, že křičící menšina je vydávána za hlas většiny?

Když je někdo pro, nebo je mu to jedno, neozve se. Viděl jsme jedno veřejné projednání, všichni řvali, vůbec neznali myšlenku a ani je nezajímala a z davu vylezl elegán s cedulí Mně se to líbí. To je ale výjimka. Dav je obvykle tupý, křičící. Ale to je normální a neděje se to jen u nás. Herzog & de Meuron (autoři např. Labské filharmonie) navrhuje v Paříži kousek od Eiffelovky 300 metrů vysokou pyramidu s byty, která změní panorama města. Nakonec radní návrh schválili o jeden hlas a bude se stavět, i když dav pořádal demonstrace. Jde o odvahu politické reprezentace rozhodnout při vědomí, že autor už se ve světě projevil, má renomé. Mohou si za to trochu i architekti, že mezi sebe nechtěli roky nikoho pouštět. V Berlíně staví tisíce architektů ze zahraničí. A tady? Jedno procento? My si sem nikoho nepustíme, protože si myslíme, že umíme všechno nejlíp. Společnost nedospěla k tomu, aby tvořila. Bude to trvat ještě desítky let, ale to, že tu spolu sedíme a bavíme se o tom, že mladí vytlačují staré, je začátek.

Hodně se skloňuje participace jako lék na otupení odporu veřejnosti...

Jakákoliv cesta je dobrá při vědomí toho, že veřejnost nebude rozhodovat o tom, co kde bude stát. Třeba na Masarykově nádraží se chystá projekt Zahy Hadid. A ten, pokud se nepodaří, už budu vážně nešťastný. Je to stokrát kvalitnější architektura než Tančící dům, Zaha byla architektkou století. Ten její dům je zlatý jako se mluví o Praze, že je zlatá. Nevím, proč nemohla stát Kaplického knihovna...Kdyby vždy vítězily stupidní názory, nestál by Chrám sv. Víta, Obecní dům u Prašné brány, Hyberský palác, Národní muzeum...stavby, které vytváří Prahu. Pamatuji si, jak primátor Svoboda kdysi řekl, že jednou z alternativ je demolice Federálního shromáždění od Pragera, které je dnes kulturní památkou a podle mne je nejlepší novodobou architekturou Prahy.

Odborníci i laici stavbě od Zahy Hadid vyčítají příliš mnoho hmoty?

Má přesně měřítko, jaké má mít. Je to soudobý dům. Přibude jedna ze stovek nových zlatých věží, bude to ozdoba Prahy, vždyť tu není žádná zcela soudobá pořádná stavba.

Není to tak, že takové unikáty, neprůměrné stavby, se rodí těžko...

Přesně tak to je, ale jak kde. Někdo ale musí mít odvahu a trpělivost. Je chyba, že se zboural Palác Praha, který by se dal přestavět. Transgas je také unikátní. Nesmí vítězit peníze a když už zvítězí, musí u toho být architekt, který zafunguje. Někdo jako Zaha. Praha je nádherná a zaslouží si velmi obezřetně protkat nejlepší soudobou architekturou. Snad to ještě není ztraceno.